

Szlak Zabytków Techniki ma już 10 lat!

Kopalnie (węgla i srebra), osiedla robotnicze, browary, fabryki, koleje wąskotorowe: muzea i nadal działające zakłady pracy. To właśnie Szlak Zabytków Techniki – najbardziej interesująca i utytułowana trasa turystyki industrialnej w Polsce. W tym roku mija 10 lat od utworzenia Szlaku przez samorząd województwa śląskiego.

– Powstały w 2006 r. Szlak Zabytków Techniki to autentyczne i różnorodne obiekty dziedzictwa przemysłowego połączone w jedną, regionalną sieć współpracy. Rezultatem prac mijającej dekady jest stworzenie popularnego szlaku turystyczno-kulturowego będącego nie tylko narzędziem promocji, ale także elementem świadomego zarządzania walorami rozwojowymi regionu. Dzięki inicjatywie podjętej przez Województwo Śląskie symbole ery przemysłowej zebrane pod wspólną marką stały się jedną z wizytówek regionu, z której możemy być dumni – mówi Wojciech Saługa, marszałek Województwa Śląskiego.

Odkąd gromadzone są dane o frekwencji (lata 2009–2015) z oferty obiektów Szlaku skorzystało blisko 3,5 mln osób, z czego prawie pół miliona to uczestnicy siedmiu edycji INDUSTRIADY – święta Szlaku, które organizowane jest od 2010 r.

Rozwój infrastruktury ze wsparciem funduszy unijnych

Wiele obiektów wchodzących w skład Szlaku zyskało nowe życie dzięki środkom pochodzącym z Unii Europejskiej. — Zarząd Województwa bardzo mocny akcent kładzie na tworzenie sprzyjających warunków dla pielęgnowania wartości dziedzictwa kulturowego regionu. Teza ta ma swoje potwierdzenie w twardych danych. Dotychczas ponad 61 mln zł z unijnych programów dla regionu umożliwiło realizację 22 inwestycji w 17 obiektach Szlaku Zabytków Techniki. Dodać

należy, że Szlak składa się z wielu obiektów zabytkowych, wymagających szczególnych nakładów finansowych. Osiągnięcie obecnego stanu możliwe było wyłącznie dzięki unijnym środkom inwestowanym w regionie. Niemal połowa obiektów na Szlaku eksponuje unijne logo – mówi marszałek Wojciech Saługa.

— Z unijnego wsparcia skorzystał również prawie każdy z obiektów aspirujących do włączenia w skład

Jeden Szlak – wiele nagród

Szlak Zabytków Techniki i INDUSTRIADA wspólnie mają na koncie 8 prestiżowych nagród w różnego rodzaju konkursach branżowych. Szlak jako pierwszy produkt turystyczny w kraju otrzymał w 2008 roku Złoty Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej. W 2010 r. Szlak dołączył do Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (European Route of Industrial Heritage – ERIH). Do dziś jest jedynym regionalnym szlakiem z Europy Środkowej i Wschodniej należącym do ERIH, największej na kontynencie europejskim organizacji zrzeszającej zabytki techniki dostosowane do potrzeb turystyki i kultury. W 2012 r. Święto Szlaku otrzymało nagrodę w najbardziej prestiżowym konkursie kreatywnej reklamy w Polsce „KREATURA”, a w roku 2013 nagrodę Golden Arrow, w konkursie którego głównym celem jest promowanie efektywności i skuteczności w działaniach marketingowych.

sieci. Bardzo często mamy tu do czynienia z sytuacją, że właśnie dzięki tym środkom w ogóle możliwe było stworzenie warunków niezbędnych do zmiany funkcji obiektu. I tak przemysł ciężki został w nich zastąpiony przemysłem czasu wolnego. Sztandarowym przykładem, wymagającym również największego wsparcia finansowego, była budowa nowej siedziby Muzeum Śląskiego na terenie byłej KWK Katowice – dodaje marszałek Saługa.

— 42 to nowe 36 —

Początkowo Szlak Zabytków Techniki składał się z 29 obiektów. W ciągu dekady do sieci dołączyło 11, a 4 zostały wykluczone. Dziś jest ich 36, jednak od 1 stycznia 2017 r. liczba ta znowu wzrośnie. Szlak tworzyć będą aż 42 obiekty. Do Szlaku dołączają:

Browar Zamkowy Cieszyn

Familoki – zabytkowe osiedle patronackie kopalni „Dębieńsko” w Czerwionce-Leszczynach

Muzeum Hutnictwa Cynku – Walcownia w Katowicach

Muzeum Śląskie w Katowicach

Zabytkowe wieże wyciągowe dawnej kopalni „Polska” w Świętochłowicach

Muzeum Dawnych Rzemiosł w Starym Młynie w Żarkach

— Jakość pamięta się o wiele dłużej niż każdy inny element oferty. Do Szlaku dołączy 6 obiektów znakomicie wykorzystujących dziedzictwo przemysłowe dla potrzeb turystyki i kultury. Posiadają odpowiednią infrastrukturę oraz w pełni gotową ofertę dla szerokiego grona odbiorców. Możemy być pewni, że znacząco wzmocnią ofertę Szlaku. Dodatkowo nasza współpraca z nimi przetestowana została podczas INDUSTRIADY. Jednocześnie z żalem przyjąłem brak jakiegokolwiek odpowiedzi czy też kontaktu ze strony spółki Rezonator, nowego właściciela **EC Szombierki w Bytomiu**. Mimo pisemnej oferty

współpracy podmiot ten nie wyraził żadnego zainteresowania współdziałaniem w ramach Szlaku. Nie chcemy jednak w chwili obecnej wykluczać tego wyjątkowo cennego obiektu ze Szlaku. Zarząd Województwa Śląskiego będzie szczególnie wyczulony na dalsze losy tej industrialnej katedry – mówi Henryk Mercik, członek Zarządu Województwa Śląskiego.

Skupiając się na podnoszeniu jakości oferty Szlaku zidentyfikowano obiekty, które w pierwszej kolejności wymagają dodatkowych działań zarówno ze strony ich zarządców, jak i koordynatora sieci. Są to, oprócz

wspomnianej Elektrociepłowni Szombierki, **kolonia robotnicza Ficinus w Rudzie Śląskiej** oraz **Huta Szkła Kryształowego „Zawiercie” w Zawierciu**. Tym trzem obiektom nadano kategorię **„Obiekt w zagrożeniu”**. W przypadku Ficinus oznacza to potrzebę wdrożenia działań ulepszcających ofertę w zakresie ekspozycji merytorycznej i recepcji zwiedzających, a w przypadku Huty Szkła także powrotu do regularnego udziału w organizacji INDUSTRIADY. Od nowego właściciela Elektrociepłowni Szombierki, ale także samorządu miasta Bytom oczekiwane będą decyzje co do dalszej współpracy w ramach Szlaku.

Industrialny organizm wchodzi w dorosłość

W pierwszym etapie funkcjonowania Szlaku skupiono się na opracowaniu i wdrożeniu kompleksowego systemu informacji turystycznej. Dziś obejmuje on znaki drogowe, tablice przy i w obiektach, dyspozytory wizytówek szlakowych, serwis internetowy oraz szereg materiałów drukowanych takich jak mapy, przewodniki, ulotki. Wszystkie te elementy łączy spójny system identyfikacji wizualnej. Następnie uporządkowane zostały zagadnienia związane z zarządzaniem siecią współpracy. W ostatnich trzech latach szczególny nacisk położo-

ny został na rozwój oferty Szlaku. W tym czasie powstały nowe produkty dostępne zarówno przez cały rok (np. konkurs Podróżuj po Szlaku, ścieżki questingowe śladami Zillmannów czy książeczka edukacyjna Młodzi Odkrywcy na Szlaku), jak i dostępne tylko czasowo: m.in. program rabatowy Gwiazd Techniki, gry fabularne: I Ty możesz zostać majstrem, Wiek pary i zaradności, bądź też hit tegorocznej jesieni – Srebrny Pociąg.

Zostań **przemysłowym** **magnatem**

Nadszedł czas na wyjątkową premierę! Od dziś każdy będzie mógł zabrać Szlak Zabytków Techniki do swojego domu. Wszystko za sprawą gry „Przemysłowy Magnat”, dzięki której przeniesiemy się do industrialnego świata końca XIX i początku XX wieku. Wykorzystując strategię inwestycyjną, intuicję oraz łut szczęścia, uczestnik gry będzie mógł stać się zarządcą największej przemysłowej fortuny w regionie. To fascynująca przygoda oparta na faktach. Pozwala poznać specyfikę i historię obiektów wchodzących w skład Szlaku Zabytków Techniki. Ta ekonomiczna gra planszowa – oparta na znanych od dziesiątek lat zasadach – wyróżnia się regionalnym kontekstem. Poruszając się po planszy i obracając industrialnymi nieruchomościami wchodzimy w rolę dawnych przemysłowców – twórców i uczestników gospodarczej prosperity ziem tworzących dziś województwo śląskie.

Gra przeznaczona jest dla graczy w wieku powyżej 8 lat. Będzie doskonałą rozrywką na rodzinne spotkanie czy wieczór w gronie przyjaciół. Gracze wcielą się w pionierów przemysłu, zakładających i finansujących kopalnie, huty, browary, budujących fabryki włókiennicze i linie kolejowe. Podejmując decyzje inwestycyjne, poznawac będą burzliwe czasy industrializacji, w których tworzył się

świat jaki znamy. Swoją wiedzę będą mogli poszerzać także w oparciu o kody QR, które odeślą graczy do stron internetowych poświęconych poszczególnym zabytkowym.

W grze oprócz nawiązań do historii obiektów Szlaku wykorzystane zostały archiwalne fotografie i zachwycające do dziś litografie Ernesta Knippla. Przemysłowe krajobrazy wprowadzają graczy w niesamowity klimat epoki węgla i stali. Limitowana edycja zawierać będzie również mapę Szlaku Zabytków Techniki. Wydawcą jest firma Petersen sp. z o.o., z sukcesem wydająca gry poświęcone historii danego miejsca. „Przemysłowy Magnat” powstał przy zaangażowaniu Województwa Śląskiego i Regionalnego Instytutu Kultury w Katowicach.

Grę będzie można nabyć od 15 grudnia w sklepie internetowym RIK Katowice:

www.fabrykasilesia.pl/sklep.html w cenie 119 zł.

„Przemysłowy Magnat” to doskonały pomysł na świąteczny prezent!

Szlak przebadany

...interesariusze Szlaku Zabytków Techniki są świadomi i doceniają rolę, jaką pełni on w rozwoju regionu. Wielu badanych podkreślało znaczenie Święta Szlaku Zabytków Techniki i działań związanych z jego realizacją, w kulturowym i społecznym wymiarze...

W latach 2015—2016 Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski, we współpracy z Instytutem Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego prowadziło projekt badawczy pt. „Szlaki kulturowe jako medium zmian w kulturze”. Projekt dofinansowany był przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Obserwatorium kultury”. Przedmiotem badań były trzy wybrane regionalne szlaki kulturowe: Szlak Piastowski (część w woj. wielkopolskim), Szlak Architektury Drewnianej (część w woj. małopolskim) i Szlak Zabytków Techniki województwa śląskiego. Badaniami objęto: twórców i zarządców szlaków, odbiorców ich oferty (m.in. szkoły), turystów, partnerów w zarządzaniu i rozwoju szlaków, a także organizacje pozarządowe.

W wyniku badań ustalono, że interesariusze Szlaku Zabytków Techniki są świadomi i doceniają rolę, jaką pełni on w rozwoju regionu. Wielu badanych podkreślało znaczenie Święta Szlaku Zabytków Techniki i działań związanych z jego realizacją, w kulturowym i społecznym wymiarze. Działania te przekładają się na większą świadomość posiadanego dziedzictwa wśród mieszkańców, chęć zgłębiania wiedzy na jego temat czy też zaangażowanie na rzecz jego ochrony.

Szlak cieszy się dużą popularnością wśród turystów. Ponad 60% respondentów ocenia odwiedzane obiekty na 5 w skali 1–5, a ponad 70% badanych planuje odwiedzić więcej niż jeden obiekt. Co więcej – dla 12% badanych głównym powodem przyjazdu do województwa śląskiego jest chęć zobaczenia Szlaku Zabytków Techniki. Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego również zwracają uwagę na wpływ Szlaku na wzrost liczby turystów przybywających do regionu.

Sam Szlak pełni również ważną rolę w edukacji regionalnej. Wielu przedstawicieli badanych szkół zwraca uwagę na działania realizowane wspólnie ze szlakowymi obiektami. Najczęściej są to lekcje regionalne, konkursy, wycieczki. Rolę szlaku kulturowego w edukacji regionalnej podkreślali również przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego – ponad 80% badanych zwróciło uwagę, że szlak kulturowy jest ważnym elementem edukacji regionalnej dzieci i młodzieży.

Więcej o projekcie na: www.szlaki.sgpm.krakow.pl

SZLAK NA CAŁY ROK

Miłośnikom tradycji ludowych z całego regionu z pewnością przypadnie do gustu kalendarz na zbliżający się rok, przygotowany przez Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny. W ostatnich miesiącach Zespół udał się w podróż Szlakiem Zabytków Techniki. Artyści odwiedzili Kopalnię Guido i Sztolnię Królowa Luiza w Zabrzu, Muzeum Browaru w Żywcu, Kompleks Sztęgarka i Szyb Prezydent w Chorzowie. Gościli również w Starej Fabryce w Bielsku-Białej i Galerii Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Czeladzi, a także w jednym z najpiękniejszych historycznych osiedli robotniczych – katowickim Nikiszowcu.

Owoce tej podróży jest unikatowy kalendarz na rok 2017, który w cenie 30 zł zakupić można na stronie internetowej Zespołu: www.zespolslask.pl oraz w Zespole Pałacowo-Parkowym w Koszęcinie.

Z okazji 10-lecia Szlaku od 16 grudnia do wyczerpania zapasów bezpłatne egzemplarze kalendarza dostępne będą również w wyżej wymienionych obiektach Szlaku.

Kolejne wyzwania przed Szlakiem

Zmiany składu sieci, rozwijająca się współpraca z wojewódzkimi samorządowymi instytucjami kultury oraz możliwość pozyskania środków na renowację obiektów z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020 to istotne szanse rozwojowe. W niedługim czasie ponad milion osób rocznie będzie odwiedzać szlakowe obiekty. W lipcu 2017 r. przekonamy się czy Zabytkowa Kopalnia Srebra i Sztolnia Czarnego Pstrąga jako część tarnogórskich podziemi wpisane zostaną na prestiżową Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Obecność tych obiektów

na liście najbardziej docenianych zabytków świata to wielka szansa również dla całego regionu.

W przyszłym roku odbędzie się już VIII edycja INDUSTRIADY. Piątkowy rozruch maszyn zaplanowano na 9 czerwca. Pełna moc w sobotę, 10 czerwca 2017 roku. Rezerwujmy zatem czas na kolejne Święto Szlaku, a wcześniej wybierzmy się na jakieś wydarzenia spośród wielu organizowanych przez obiekty w ciągu roku.

Zdjęcia i materiały z konferencji są dostępne w wersji elektronicznej na zabytkitechniki.pl (Do pobrania – w stopce strony).

Do zobaczenia na Szlaku!

10 lat!

Pierwsze Święto Szlaku Zabytków Techniki — INDUSTRIADA

Przyjęcie „Regulaminu funkcjonowania Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego”
27 października 2015

Włączenie do Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego — ERIH
12 czerwca 2010

13 stycznia 2010

Złoty Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej dla najlepszego produktu turystycznego w Polsce
20 listopada 2008

Złoty Medal Międzynarodowych Targów Poznańskich w kategorii najlepszy produkt turystyczny
25 października 2010

Utworzenie wyspecjalizowanej komórki organizacyjnej do zarządzania Szlakiem
13 marca 2012

Plan rozwoju i promocji SZT na lata 2015—2018
lipiec 2015

19 października 2006
Początek funkcjonowania Szlaku Zabytków Techniki

grudzień 2008
Strategia marketingowa Szlaku

10 września 2009
Trójstronna Deklaracja w sprawie działań na rzecz rozwoju Szlaku

7 kwietnia 2011
Nowy system identyfikacji wizualnej

18 października 2013

Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej za najlepszy produkt turystyczny dla Święta Szlaku Zabytków Techniki — INDUSTRIADY

19 października 2016
10 lat funkcjonowania SZT

7 października 2010

Dziedzictwo przemysłowe elementem kooperacji w ramach Regionalnego Trójkąta Weimarskiego — początek wieloletniej współpracy

styczeń 2013

Cztery obiekty zostały zakwalifikowane do kategorii „Gwiazdy Techniki”

OBIEKTY
NA SZLAKU

29

+2

+1

+6 -2

+2 -2

36+6